

Stork in de 21^e eeuw

Stork, opgericht in 1865, is een in Nederland gevestigd bedrijf met het hoofdkantoor in [Utrecht](#). Tot 2008 waren de aandelen Stork genoteerd aan de [Amsterdamse effectenbeurs](#). Begin 2008 werd het eigendom van een Britse aandeelhouder, het investeringsbedrijf [Arle Capital](#). In 2012 werden [Fokker Technologies](#) en Stork Technical Services losgekoppeld. Beide bedrijven hebben een eigen raad van bestuur en opereren zelfstandig. Stork richt zich voornamelijk op het leveren van technische diensten aan de sectoren olie en gas, chemie, mijnbouw, farmacie en energie. In 2015 heeft Arle Capital beide onderdelen verkocht. Het Fokker-deel werd verkocht aan het Britse [GKN](#) en Stork aan [Fluor](#).

Geschiedenis van Machinefabriek Gebr. Stork en Co

Stork werd in [1865](#) te [Borne](#) opgericht als de machinefabriek *Gebr. Stork & Co*. In 1868 verplaatste grondlegger [Charles Theodorus Stork](#) (1822-1895) het bedrijf naar [Hengelo](#). Hij werkte daar samen met zijn broer Jurriaan Engelbert Stork (1828-1893) en zijn zwager Hendrik Jan Ekker (1830-1896). De voorloper van dit bedrijf was de in 1859 opgerichte ijzergieterij annex machinereparatiewerkplaats *Stork, Meyling & Co*. in Borne. Daar werkte de plaatselijke [smid/werktuigbouwkundige](#) Jan Meyling samen met Coenraad Craan Stork, een jongere broer van Charles. Coenraad overleed echter in 1863. Charles Stork was al jaren daarvoor, in 1835 (op dertienjarige leeftijd), zijn carrière begonnen als industrieel met de *Weefgoederenfabrique C. T. Stork & Co*. in [Oldenzaal](#). In [1893](#) namen de zonen Dirk Willem (1855-1928), Hendrik Casper (1857-1934) en [Coenraad Frederik Stork](#) (1865-1934) de leiding van de machinefabriek over. Het bedrijf stond bekend als [sociaal](#) en [innovatief](#). Men begon met reparatiewerkzaamheden, maar bouwde ook wel nieuwe machines voor de [textielindustrie](#); [stoommachines](#) die spin- en weefmachines aandreven. De Twentse textielindustrie was echter minder innovatief en Stork moest naar nieuwe markten uitzien. Men fabriceerde scheepsstoomketels en stoommachines voor [gemalen](#). Op de [Wereldtentoonstelling van 1878](#) in [Parijs](#) werd Stork's *horizontale compound-stoommachine* bekroond en kwam een internationale orderstroom op gang. De sterk opkomende [rietsuikerindustrie](#) op [Java](#) bood een veelbelovende nieuwe markt, waarop Stork vanaf 1883 actief werd. In 1910 vond de eerste levering van machinerieën aan [Cuba](#) plaats, het rietsuikerland bij uitstek. Vanaf 1898 werden in een aparte vennootschap [hijswerktuigen](#) gefabriceerd. Verder was Stork vanaf eind 19e eeuw als leverancier én als mede-financier nauw betrokken bij de opkomst van elektriciteitsproducenten, zoals bij het Twentsch Centraal Station (1901), de Mij. tot verkoop van Electricische Stroom der Staatsmijnen (1908) en de Kennemer Electriciteitsmaatschappij. Vanaf 1880 bouwde Stork een net van dealers op in heel Nederland die als installateurs en als regionale vertegenwoordigers van vooral de stoominstallaties dienden. Voorbeelden zijn de fa. Duintjer te [Wildervank](#), W. Hubert & Co. te [Sneek](#), P.M. Duyvis & Co. te [Zaandam](#) en M. Peskens te [Helmond](#). Verder waren de firmanten - soms afzonderlijk, soms met meerderen - financieel betrokken bij diverse Nederlandse machine- en scheepsbouwbedrijven en technische handels- en installatiebedrijven. Vooral de belangen in Th. Figee & Co. (1889 werf Conrad) en het in 1827 opgerichte [Werkspoor](#) zijn vermeldenswaardig. Dirk en Coen Stork waren in [1918](#) betrokken bij de oprichting van [Koninklijke Nederlandse Hoogovens en Staalfabrieken](#) (het huidige [Tata Steel Europe](#)). In 1881 richtte het bedrijf het eerste bedrijfspensioenfonds van Nederland op.

Expansie

Na de [Eerste Wereldoorlog](#) kende Stork een periode van bloei, maar in de [jaren dertig](#) stortte de wereldeconomie in, hetgeen resulteerde in ontslagen, loonsverlagingen en werktijdverkortingen. Het

bedrijf was een [conglomeraat](#); er werden hijskranen, [baggermolens](#) en zeesleepboten gemaakt, maar ook levensmiddelenproductiemachines en pompen.

Tijdens de [Tweede Wereldoorlog](#) werden 500 arbeiders van Stork door de bezetter als [dwangarbeiders](#) in Duitsland te werk gesteld. Na de bevrijding bracht de [wederopbouw](#) een periode van groei. Stork had op een gegeven moment 6000 mensen in dienst. Toch werd het te klein bevonden. Daarom fuseerde Stork in [1954](#) met Werkspoor in Amsterdam. De combinatie ging *Verenigde Machinefabrieken* (VMF) heten en telde 10.000 werknemers. Het bedrijf was sterk in de [zware kapitaalgoederen](#), wat een kwetsbare sector bleek toen de periode van de wederopbouw afgesloten was. Daarnaast werden onder meer een sterilisatiesysteem voor verpakte zuivel en een textieldrukmachine op de markt gebracht. In [1957](#) kwam er een order voor onderdelen voor de proefreactor te [Petten](#). In 1959 werd [Beijnes](#) overgenomen, een fabrikant van rollend materieel.

Stagnatie

In de [jaren zestig](#) ging het slecht met VMF. Bij Werkspoor vielen massaontslagen: 1900 mensen kwamen op straat te staan. Toch werden er intussen ook bedrijven overgenomen, en wel [Machinefabriek Hensen](#) (hijskranen) in 1965, [Wiericke](#) (pluimveeslactmachines) en [Kromhout](#) in [Amsterdam-Noord](#) in 1966. In [1968](#) werd Bronswerk overgenomen, een onderdeel van de failliete scheepswerf [Wilton-Fijenoord](#). Dit bedrijf was gericht op technische dienstverlening, zoals het technisch onderhoud van olie- en gasinstallaties. In datzelfde jaar ging VMF verder onder de naam *Verenigde Machinefabrieken-Stork*.

In [1969](#) leed het bedrijf voor het eerst verlies. De productie van [dieselmotoren](#) en [treinstellen](#) werd daarop afgestoten. In [1971](#) werd weer winst gemaakt, maar de vooruitzichten voor de zware kapitaalgoederen waren somber, en de Hengelose vestiging werd gereorganiseerd. Daarna wilde de directie ook de gieterijen in Hengelo en Utrecht sluiten. Na verzet van de arbeiders werden ze met overheidssteun opgehouden. Men probeerde de malaise nog tegen te gaan door exportorders voor het machinepark van complete fabrieken af te sluiten met onder meer [Maleisië](#), [China](#) en de [Sovjet-Unie](#).

Ondergang van de zware industrie

Ondertussen werd er sterk gesaneerd, waarbij het aantal arbeiders terugliep van 26.000 in [1968](#) tot 12.000 in [1983](#). Stork maakte een omwenteling door, waarbij overgeschakeld werd van zware investeringsgoederen naar lichtere sectoren en werd in [1981](#) weer winstgevend. In dit kader kan de overname in [1989](#) van [Nolte](#) worden gezien, een [Eindhovens](#) bedrijf dat onder meer verlichtingsinstallaties maakte en dat later weer aan de [VDL Groep](#) werd doorverkocht. Verder werd in [1994](#) het ingenieursbureau [Comprimo](#) overgenomen. In [1996](#) kreeg Stork een lucht- en ruimtevaartdivisie door de overname van [Fokker Aviation](#), bestaande uit vier gezonde onderdelen van het failliete [Fokker](#), dat onder meer de Fokker-vliegtuigen moest onderhouden en ook vliegtuigonderdelen produceert. Intussen was in 1992 de bedrijfsnaam Verenigde Machinefabrieken-Stork weer gewijzigd in Stork.

In [2007](#) had Stork 13.300 medewerkers in dienst en kende het de volgende divisies:

- Textieldrukmachines (Stork Prints) (later gedeeltelijk verkocht)
- Kippenslactmachines (Stork Food Systems)
- Lucht- en ruimtevaartdivisie (Fokker Aerospace Group)
- Technische dienstverlening (Stork Industry Services)

Einde van het conglomeraat

In 2006 en 2007 hebben twee activistische [hedgefondsen](#), Centaurus en Paulson, gepleit voor opsplitsing van Stork. Het bestuur ging hier niet op in, en uiteindelijk deed het investeringsfonds

Candover een bod op de aandelen. Candover bood 47 euro per aandeel ofwel 1,5 miljard euro in totaal.^[1] Candover had toegezegd het bijna twee eeuwen oude concern minimaal twee jaar intact te laten en dat de overname geen negatieve gevolgen had voor de werkgelegenheid bij het bedrijf.^[1] Stork zelf verkocht eerder in 2007 de divisie textielprintmachines en in 2006 werd de onderhoudsdivisie verkocht aan bouwbedrijf [Strukton](#).^[1] Op [28 november 2007](#) werd bekend dat Stork van de beurs zou verdwijnen. De divisie voor kippenslactmachines werd verkocht aan het [JJslandse](#) bedrijf [Marel](#), terwijl Candover met de divisies Aerospace en Technical Services zou doorgaan. Marel en Stork Food Systems werkten al negen jaar nauw samen op het gebied van technologie en in december 2005 had Marel al interesse getoond om dat deel van Stork over te nemen.^[2] In 2010 nam Stork B.V. de *RigBlast Group Ltd* (RBG) over, een bedrijf gevestigd in [Aberdeen](#) dat actief is in de [offshore](#) olie- en gasbusiness. Met deze overname veranderde Stork B.V. ook haar naam in Stork Technical Services. In april 2011 verkocht Candover het Stork belang aan het Britse investeringsfonds [Arle Capital](#).

Sinds januari 2012 zijn Stork Technical Services en Fokker Technologies gescheiden entiteiten. Beide bedrijven hebben een eigen raad van bestuur.

In juli 2015 maakte de Britse toeleverancier aan de luchtvaartindustrie [GKN](#) bekend Fokker Technologies over te willen nemen van Arle Capital.^[3] GKN betaalt hiervoor 706 miljoen euro.^[3] Na de overname blijft het hoofdkantoor van Fokker in Nederland en ook de naam blijft. Fokker telt bijna 5000 medewerkers en heeft vestigingen in Europa, Noord-Amerika en Azië.^[3] In 2014 realiseerde het een [omzet](#) van 758 miljoen euro met het ontwerp, de ontwikkeling en de productie van lichtgewicht vliegtuigonderdelen en onderhoud, reparatie en logistieke diensten voor luchtvaartmaatschappijen.^[3] GKN is groter en is naast de luchtvaart ook actief in de auto-industrie. Het bedrijf heeft vestigingen in meer dan dertig landen, ruim 12.000 werknemers en behaalde een omzet van 3,1 miljard euro in 2014.^[3]

In december 2015 werd Stork Technical Services, het onderdeel dat actief is met het onderhoud van industriële installaties in de olie- en gasindustrie, verkocht.^[4] De koper, het [Amerikaanse](#) ingenieurs- en bouwbedrijf [Fluor](#), betaalt 695 miljoen euro.^[4] Na de koop voegt Fluor de eigen divisie Operations & Maintenance met 4000 medewerkers toe aan Stork.^[4] Het uitgebreide Stork telt dan 19.000 werknemers en behaalt een jaaromzet van 2,1 miljard euro.^[4] Het hoofdkantoor van de nieuwe onderneming blijft in Nederland.^[4]

Met deze transacties heeft Arle Capital Partners alle onderdelen van het vroegere Stork-conglomeraat verkocht.

Arbeidersbelangen

De tweede *kern* (een vroege vorm van [medezeggenschap](#) van werknemers) werd bij Stork in 1883 opgericht, nadat de eerste was ontstaan bij de [Koninklijke Nederlandsche Gist- en Spiritusfabriek](#) (in [Delft](#) in 1878).

In 1895 werd in Hengelo het [Verenigingsgebouw Stork](#) geopend, bedoeld voor de werknemers van Stork.

Andere initiatieven vanuit Stork waren de bouw van het [tuindorp 't Lansink](#) en de Wilhelminaschool in Hengelo.

Bron (geraadpleegd 25 november 2021): [https://nl.wikipedia.org/wiki/Stork_\(bedrijf\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Stork_(bedrijf))